

Freemasonry and Judaism
(In Armenian)

By
Vicomte Leon De Poncins

Introduction, Preface, Translation, Annotation
By
Edic Bagdasarian

Armenian Research Center
ISBN: 978-1-990573-48-4

www.Edic-Baghdasarian.com
Toronto 2025 Canada

**Մասոնականություն
և
Հուդայականություն**

Վիկոմտ Լեոն Դե Պոնսին

Առաջաբանը, Ներածությունը, թարգմանությունը և
ծանոթագրությունները՝
Էդիկ Բաղդասարյանի

Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն

Մասոնականություն

և

Հուդայականություն

Գաղտնի ուժերը հեղափոխության հետևում

Վիկտոր Լեոն դե Պոնսին

**Առաջաբանը, Ներածությունը, թարգմանությունը և ծա-
նոթագրությունները՝**

Էդիկ Բաղդասարյանի

Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն

ISBN: 978-1-990573-48-4

www.Edic-Baghdasarian.com

Տորոնտո – 2025 - Կանադա

Վ.Լ. Գրիգորյան /Էդ. Գրիգորյան	2	Մասուն և Յրեա
-------------------------------	---	---------------

Բովանդակություն

Առաջաբան	9
Հրեաների ծագումը	19
Նախաբան	29
ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ	31
Ազատ Որմնադրություն՝ կամ Մասունականություն	31
Գլուխ 1	33
Մասունական Հարցի Ներածություն	33
Ի՞նչ է Մասունությունը	33
Գլուխ 2	40
Մասունությունը արտաքին տեսքով	40
Մասունության ծագումը	42
Մասունության Կազմակերպությունը	43
Թվացյալ վարչական կազմակերպությունը	43
Որմնադրության աստիճանների գաղտնի	45
Կազմակերպություն	45
Գլուխ 3	50
Աշխարհում Մասունության Հեղափոխական Մասը	50
Մասունությունը և 1789թ. հեղափոխությունը	50
Գաղափարները Որպես Ոչնչացման Չենք	53
Մասունության Հեղափոխական Մասը 1789-1792 թթ.	55

Վ.Լ.Պոնսին /Էդ. Գերմանիկ	4	Մասուն և Հրեա
1-Հեղափոխական Դոկտրինի Մշակումը	62	
2- Վարդապետության տարածումը	65	
3- Ակտիվ Հեղափոխական Մասնություն	69	
4- Մասնականությունը և ահաբեկչությունը	71	
Գլուխ 4	75	
Մասնությունը ֆրանսիայում 1793-ից հետո	75	
Գլուխ 5	89	
Հեղափոխական մասնությունը եվրոպայում.....	89	
Պորտուգալիա	89	
Իսպանիա	91	
Իտալիա	95	
Թուրքիա.....	97	
Ավստրիա-Հունգարիա	100	
Գլուխ 6	111	
Մասնությունը և Պատերազմը	111	
Սարաևոյական Հանցագործությունը և Մասնությունը	112	
Մասնությունը Կենտրոնական Միապետությունների Դեմ.....	123	
Մասնական Պատերազմը.....	124	
Գլուխ 7	127	
Եզրակացություն.....	127	
Ի՞նչ է իրականում մասնականությունը` որմնադրությանը	127	
Մասնության Կազմակերպությունը	128	
I. Մասնության ծագումը	128	
II. Մասնության նպատակը	128	
III. — Մասնության ընթացակարգի մեթոդը	131	
IV. Գաղտնի մասնական կազմակերպություն	133	

Վ.Լ.Պոստին /Էդ. Գերմանիկ	5	Մասուն և Հրեա
Գլուխ 8	140	
Հրեական ազդեցությունը Մասունության վրա	140	
Մասունության Ծագումը և Հրեաները	141	
Առաջին տեսությունը	144	
Երկրորդ տեսություն	144	
Ցուցադրված Է Հրեական Ազդեցություն	145	
I. Պատճառաբանում	145	
II. Հրեական հաստատմամբ	147	
III. Փաստերով	148	
Գլուխ 9	150	
Անգլիական Մասունություն	150	
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ	159	
Հուդայականություն	159	
Գլուխ 10	161	
Հրեական Հարցի Ներածություն	161	
Խնդիրի Հայտարարությունը	161	
Գլուխ 11	163	
Հրեաների հեղափոխական մասը աշխարհում	163	
Հրեաները ժամանակակից Հեղափոխություններում	163	
Գլուխ 12	173	
Հրեաները և Բոլշևիզմը	173	
Գլուխ 13	211	
Հրեաները և Սոցիալիզմը	211	
Գլուխ 14	216	
Հրեայական Ազդեցություն — Փող և Ֆինանսներ	216	
Հրեայական Ազդեցությունը Աշխարհում	216	

Վ.Լ.Պոստին /Էդ. Գերմանիկ	6	Մասուն և Հրեա
Հրեաները և տնտեսական կյանքը.....	218	
Գլուխ 15	229	
Հրեաներն ու Մամուլը	229	
Հրեական Ազդեցության Կարեկրորությունը Մամուլում	235	
Հրեական Ազդեցությունը Ժամանակակից Աշխարհում.....	237	
Գլուխ 16	243	
Հուդայականության կազմակերպումը	243	
Ընդհանուր թշնամության պատճառները	243	
Հրեաների և ոչ-հրեաներ միջև.....	243	
Գլուխ 17	248	
Հրեական ցեղը	248	
Գլուխ 18	260	
Հրեական Կրոնը	260	
Թալմուդ.....	262	
Գլուխ 19	270	
Հրեական Կազմակերպությունները	270	
Քահալը.....	274	
Աղբյուրներ և Մատենագրություն	274	
Քահալն ընդհանրապես	277	
Բեթ-Դին	278	
Alliance Israelite Universelle.....	282	
Բնայ-Բրիթ.....	283	
Պոպլ Սիոն	285	
Գլուխ 20	288	
Հրեայական Գործողության Ծրագիրը	288	
Գլուխ 21	302	

Վ.Լ. Գրիգորյան / Էդ. Գրիգորյան	7	Մասուն և Հրեա
Եզրակացություն.....	302	
Գլուխ 22	311	
Ընդհանուր Եզրակացություն	311	
Գլուխ 23	323	
Մատենագրություն	323	
ՎԵՐՋ	326	

Առաջաբան

Էդիկ բաղդասարյան

Մինչ այժմ տողերիս հեղինակը հրատարակել է բազմաթիվ նյութեր թե՛ Հայոց ցեղասպանության, թե՛ Հրեաների և թե՛ Թուրքերի մասին՝ ներկայացնելով այդ նյութերի մասին պատմաբանասիրական և գիտական մանրամասնություններ¹:

Մեր հետազոտությունների ընթացքում հանդիպել ենք բազմաթիվ կարևոր և հետաքրքիր հրատարակումների, որոնք ուղղակիորեն կամ կողմնակի վերաբերում են Մեր Հայերիս, հրեաներին, և համաշխարհային մակարդակող կարևոր պատմական երևույթներին, մանավանդ նրանք, որոնք ինչ-որ կերպ առնչվում են հրեաներին, նաև նրանց շատ նշանակալի դերին այդ իրադարձություններում:

Անկասկած, հրեաները համարվում են աշխարհի ամենաքննարկելի ժողովուրդներից մեկը: Այսօր, համարեա անհնար է ուսումնասիրել և վերլուծել մասնավորաբար Միջին Արևելքի ժողովուրդների, ազգերի, էթնիկական զանազան խմբերի հասարակական-քաղաքական, հասարակական-տնտեսական և հասարակական-մշակութային պատմությունն ու ներկա իրավիճակը՝ առանց ի նկատի ունենալով թե այդ տարածաշրջանի, և թե համաշխարհային մա-

¹ - Տեսնել մեր պաշտոնական կայքէջը՝ www.Edic-Baghdasarian.com:

կարգակով Հրեաների ակնառու դերակատարությունն ու հսկայական ներդրումը, լինի այդ դրական կամ բացասական, իհարկե նկատի առնելով տարբեր մոտեցումները այդ փոքաթիվ, սակայն մեծ ժողովրդի հանդեպ:

Մենք մեր նախկին բազմաթիվ աշխատությունների իսկական մասը հատկացրել էինք Հայ ժողովրդի պատմության զանազան դրվագներին, իսկ այդ բնագավառներին առնչվող հետազոտություններ էինք կատարել մի շարք այլ թեմաներով, որոնցից մի քանիսը վերաբերվում էին Հայերի ու Հայաստանի հարևան ազգերի ու ժողովուրդների պատմությանը, որոնցից կարելի է հիշատակել այսպես կոչված «Ազերիներին»², Քրդերին³, Թուրքերին⁴, Պարսիկներին⁵ հատկաց-

² - Էդիկ Բաղդասարյան, “Աղվանք, Ադրբեջան, Ծավալապաշտություն, Ոճրագործություն”, Տորոնտո, Հայերեն, 2014: և Անգլերեն՝ Edic Baghdasarian, “Aran, Azerbaijan, Expansionism and Crime”, in English, Toronto, 2016.

³ - Էդիկ Բաղդասարյան, “Արարատյան Հանրապետություն”, Պարսկերեն, Տորոնտո, 2016.

⁴ - Էդիկ Բաղդասարյան Թուրքերի ծագումը, Պարսկերեն, Երկու հատորով, Հատոր 1 և 2, Տորոնտո, 2020.

منشاء ترکان - به فارسی - دردو جلد – جلد ۱ و ۲ - تورونتو ۱۳۹۸ (2020)

⁵ - Էդիկ Բաղդասարյան, “Հայ-Իրանական պատմական առնչությունները, Հինգ հատորով, հատոր 1, Հայ-Իրանական պատմա-քաղաքական հարաբերությունները, Պարսկերեն, Տորոնտո, 2018.

تاریخ مناسبات تاریخی ارمنستان و ایران در ۵ جلد، جلد ۱، تاریخ مناسبات سیاسی ارمنستان و ایران، فارسی، تورونتو ۱۳۹۷ (2018)

Հայ-Իրանական պատմական առնչությունները, Հինգ հատորով, հատոր 2, Հայ-Իրանական լեզվական կապերը, Պարսկերեն, Տորոնտո, 2018.

تاریخ مناسبات تاریخی ارمنستان و ایران در ۵ جلد، جلد ۲، تاریخ مناسبات فرهنگی ارمنستان و ایران، زبانهای ایرانی و ارمنی، فارسی، تورونتو ۱۳۹۷ (2018)

Հայ-Իրանական պատմական առնչությունները, Հինգ հատորով, հատոր 3, Հայ-Իրանական գրական կապերը, Պարսկերեն, Տորոնտո, 2018.

ված աշխատություններ:

Այսպես էլ անհրաժեշտ համարեցինք նաև ուսումնասիրել Հրեաների բազմադարյա պատմությունը, թեև շատ հակիրճ ու ամփոփ, որը անխոսափելիորեն դարձավ երու հատորները:

Հայ և Հրեա ժողովուրդները ունեն բազմաթիվ նմանություններ՝ պատմական, հասարակական և մշակութային բնագավառներում, և նույնպես ունեն իրարից զանազանվող հատկանիշներ ու դրվագներ: Հրեաներն էլ հայերի նման ցրված են աշխարհով մեկ: Ինչպես հայերի հարաբերությունները զանազան ազգերի հետ՝ նույնպես էլ հրեաների պատմությունը տարբեր երկրներում և նրանց շփումներն ու փոխադարձ ազդեցությունները մյուսների հետ հետաքրքրական նյութ է: Հրեաները չափազանք մեծ և կաևոր դեր են ունեցել և ունեն ազգային, ժողովրդական և միջազգային շատ ազդարեցներում: Նրանք էլ մեզ հայերիս նման ունեն բազմահազարամյա պատմություն: Հրեաները հուդայական կրոնին են հետևում, սակայն բոլոր հրեաները չեն պատկանում

تاریخ مناسبات تاریخی ارمنستان و ایران در ۵ جلد، جلد ۳ ، تاریخ مناسبات ادبی ارمنستان و ایران، فارسی، تورونتو ۱۳۹۷. (2018)

Հայ-Իրանական պատմական առնչությունները, Հինգ հատորով, հատոր 4, Հայ-Իրանական բանահյուսություն և հավատալիքներ, Պարսկերեն, Տորոնտո, 2018.

تاریخ مناسبات تاریخی ارمنستان و ایران در ۵ جلد، جلد ۴ ، تاریخ مناسبات فرهنگی ارمنستان و ایران، فرهنگ عامیانه، فارسی، تورونتو ۱۳۹۷. (2018)

Հայ-Իրանական պատմական առնչությունները, Հինգ հատորով, հատոր 5, Իրանահայ մշակույթ, Պարսկերեն, Տորոնտո, 2018.

تاریخ مناسبات تاریخی ارمنستان و ایران در ۵ جلد، جلد ۵ ، تاریخ فرهنگی ارمنیان ایران، فارسی، تورونتو ۱۳۹۷. (2018)

մեկ էթնիկական խմբի, հրեաները կարող լինել Իսրայելցի-պաղեստինցի, սևամորթ աֆրիկացի, դեղին ազգին պատկանող էթնիկական խմբերի անդամ, լինել խաղարների շառավիղներ և այլ, և այլն:

Այդուամենայնիվ, հողագնդի վրա ապրող բոլոր մարդիկ ի սկզբանե արժանի են մարդկային հարգանքի, իրավունք ունեն ազատ ապրել, ազատ արարել, մասնակցել համաշխարհային քաղաքակրթության զարգացմանը և այլն: Հրեաների ներդրումը այդ տեսանկյունից անհերքելի է: Սույն աշխատության հաջորդ էջերում ներկայացվել են նրանց հասարակական, մշակութային ու գիտական մեծ ուժն ու ներդրումը աշխարհի պատմության մեջ՝ մասավորապես Անգլիայում և Ռուսաստանում:

Հայ և հրեա ժողովուրդները անցել են պատմական դաժան ուղի, հազարավոր տարիներ երկուսն էլ ենթարվել են ազգային, կրոնական, հասարակական և քաղաքական բռնաճնշումների, զրկանքների, հալածանքների և ամենասարսափելին այն է որ 20-րդ դարում երկուսն էլ անցել են ցեղասպանության անմարդկային դաժան ուղին: Եվ այդ պատճառով նրանք արժանի են շատ ավելի ընդարձակ ապահով կյանք վարելու հնարավորությանը, իսկ երբ աշխարհը նրանց չի տրամադրում այդ առիթն ու պահը, և քանի որ աշխարհում միշտ էլ գործել և գործում է «Ուժը արդարություն է» (*Might is Right*) սկզբունքը, նրանք իրավացի են դիմելու այդ սկզբունքին՝ իրենց գոյությունը, մարդկային արժանապատվությունը, ազգային-էթնիկական արժեքները պահպա-

ներու և զարգացներու ուղղությամբ:

Մենք հավատում ենք, որ տյալ ժողովուրդ առաջին հերթին ինքն է պատասխանատու իր կյանքի բոլոր բնագավառների իրադարձությունների ծավալմանը, ապա որտաքին ազդեցություններն ու միջամտությունները: Ուստի նրանք են բախտավոր, որոնք ունեն ազգային ծրագիր, իրենց ներկա և ապագա սերունդներին ապահովելու համար ավելի բարգավաճ, ու ապահով կյանք ու հեռավոր կանաչ հորիզոններ: Այդ առումով հրեաները չափազանց առաջ են անցել աշխարհի շատ այլ ժողովուրդներից:

Ներկա աշխատությունը պատկանում է Վիկտոր Լեոն դե Պոնսինին (3 նոյեմբերի 1897 - 18 դեկտեմբերի 1975) ֆրանսիացի արիստոկրատ և ավանդական կաթոլիկ լրագրող և էսսեիստ էր: Նա հեղինակել է բազմաթիվ գրքեր և հոդվածներ, որոնք քննադատում են հուդայականությունը և մասոնությունը:

Լեոն դե Պոնսինի բացատրությունը արդիականության հիմնական հեղափոխական քաղաքական ցնցումների մեծ մասի համար հակաքրիստոնեական օրակարգով որոշ գաղտնի հասարակությունների ազդեցությունն էր, ինչպես նաև «օկուլտիստական պատերազմը», որը վարում էին նրանք, ովքեր ունեն դիվային տեսակի «հավատք»:

Նա սերում էր ազնվական ընտանիքից՝ ազնվացած 1696 թ.: 1930-ական թվականներին նրա ստեղծագործությունները որոշ կարևորություն են վայելել (նրա գործերից շատերը թարգմանվել են անգլերեն, իտալերեն, գերմաներեն և իս-

պաներեն): Լեոն դը Պոնսինն իր ներդրումն է ունեցել բազմաթիվ թերթերում, ինչպիսիք են *Le Jour*, *Le Figaro*, *L'Ami du peuple* և *Le Nouvelliste*; նա նաև ղեկավարել է *Contre-Révolution* (Հակահեղափոխություն) ամսագիրը 1937-1939 թվականներին:

Լեոն դը Պոնսինը հավատացյալ կաթոլիկ և հակահեղափոխական էր: Նրա ստեղծագործությունները քննադատում էին հուդայականությունը, կոմունիզմը և մասոնությունը: Մինչև իր մահը Թուլոնում նա դատապարտում էր գաղտնի ուժերին և կազմակերպություններին, որոնք կառավարում էին աշխարհը և փորձում էին թունավորել կաթոլիկությունը:

Իր աշխատություններում նա դատապարտել է մասոնական դավադրությունները (մատնանշելով մասոնության և Ֆրանսիական հեղափոխության, Ազգերի լիգայի և այլնի միջև կապը), ինչպես նաև հրեական ազդեցությունը կաթոլիկների գործերում:

Նրա աշխատանքը դիտվում էր որպես *Revue Internationale des Sociétés Secrètes*-ի (Գաղտնի ընկերությունների միջազգային ակնարկ) շարունակությունը, որի հիմնական խմբագիրն էր Մգր. Էռնեստ Ժուեն (1844-1932):

Լեոն դը Պոնսինսը էմանուել Մալինսկու (մահացել է 1938 թ.) ընկերն էր, ում հետ նա գրել է *La Guerre occulte* (Գաղտնի պատերազմ), և Ժան Վակյեի (1911-1992 թթ.), որոնց հետ նա գրել է *Lectures françaises* և *Lecture et Tradition* թերթերում, և *Chiré-en-Montreuil* հիմքում *Éditions de Chiré* հրատարակչության համար:

Լեոն դե Պոնսինը գրել է Վակյեի *La Révolution Liturgique* (Պատարագային հեղափոխություն) նախաբանը:

Հուլիոս էվոլան իտալերեն է թարգմանել *La Guerre occulte-ը* :

1949 թվականին Ռենե Գենոնի՝ էվոլային ուղղված նամակում նա համոզմունք է հայտնում, որ Լեոն դե Պոնսինը ենթարկվել է հարձակումների «վտանգավոր կախարհների խմբի» կողմից, որոնք կապված են եղել իր քարտուղարուհի Եվա Լուգեի հետ:

Առաջին աշխարհամարտի իր պատմական վերլուծության մեջ Լեոն դե Պոնսինն ասում է, որ միջազգային սիոնիստական շրջանակների համաձայնեցված լոբբինգը հանգեցրեց Պաղեստինում ապագա հրեական պետության ստեղծմանը երկրների միջև դաշինքների և հակադրությունների շահարկման միջոցով: 1916 թվականին, այն ժամանակ, երբ Գերմանիան հաղթում էր բոլոր ճակատներում, և բրիտանացիները ծրագրում էին զինադադար կնքել, որն այնուհետև առաջ քաշեց Կայզերը, սիոնիստներն ապահովեցին Պաղեստինը (այն ժամանակ Օսմանյան կայսրության գերիշխանության տակ) որպես հրեական բնակավայր Մեծ Բրիտանիայի կառավարության կողմից՝ ԱՄՆ-ի կողմից Եռյակի կողքին պատերազմի մեջ մտնելու դիմաց: Իր թեզը հաստատելու համար Լեոն դե Պոնսինը մեջբերում է սիոնիստամետ հեղինակ Սամուել Լենդմանի «Մեծ Բրիտանիա, Հրեաները և Պաղեստինը» (1936թ.):

Իսկ Վատիկանի Երկրորդ ժողովի ժամանակ, 1964 թվա-

կանի նույնամբերի 20-ի քվեարկությունից հետո, ժամանակավոր սխեմայի երրորդ նիստում, որը վերաբերում էր հուդայականության հանդեպ եկեղեցու վերաբերմունքին, Լեոն դե Պոնսինը գրեց մի բրոշյուր՝ *Le Problème juif face au Concile* (Հրեական հարցը, որը առերեսվում է խորհրդին), որը տրամադրվեց եպիսկոպոսներն չորրորդ և նստաշրջանից առաջ: Լեոն դե Պոնսինի խորհուրդը զգալի ազդեցություն ունեցավ *Nostra aetate*-ի⁶ նախագծման վրա, որն ընդունվել է 1965 թվականի հոկտեմբերի 28-ին:

Նրա աշխատանքներից են.

- 1928-թ. - Հեղափոխության գաղտնի ուժերը, Երկրորդ վերանայված և ընդլայնված հրատարակություն, 1929: Վերատպվել է Ամերիկայի քրիստոնեական գրքի ակումբի կողմից 1969, 1980, 1988 և 1996 թթ.: 1994, 2005 թ.:
- 1931 թ. Մերժվել է մամուլի կողմից:
- 1932 թ. Մասոնություն, գաղտնի ուժ, Վերատպվել է 2005 թ.:
- 1932 թ. Հրեաները. Աշխարհի վարպետները, Վերատպվել 2005 թ.:
- 1934 թ. Փոթորիկ աշխարհի վրա, կամ առաջընթացի սնանկություն, Վերատպվել է 2005 թ.
- 1934 թ. Գաղտնի տերությունների դիկտատուրան. մասոնություն փաստաթղթերի գաղտնիքները Վերատպվել է 1936 թ. 1942. 1972 թ. 1975 թ. 2014 թ.

⁶ - *Nostra Aetate* (Մեր ժամանակներում), լատիներեն անվանումը, որով հայտնի է Վատիկանի Երկրորդ խորհրդի հռչակագիրը Եկեղեցու ոչ քրիստոնեական կրոնների առնչության մասին, պաշտոնականացնում է երկխոսության և հարգանքի ընդլայնված վերաբերմունք աշխարհի հիմնական ոչ քրիստոնեական կրոնների՝ հուդայականության, իսլամի, հինդուիզմի և բուդդիզմի նկատմամբ: (ԷԲ)

- 1936 թ. Պորտուգալիան վերածնված. Վերատպվել է, 2005 թ.
- 1936 թ. Ազգերի լիգա. գերմանական պետություն:
- 1936 թ. Խորհրդավոր միջազգային հրեան
- 1936 թ. էմանուել Մալինսկու հետ) Գաղտնի պատերազմ.
Անգլերեն թարգմանությունը հրատարակել է 2015 թ.
- 1937 թ. Իսպանական հեղափոխության գաղտնի պատմությունը:
- 1939 թ. Զինված ապստամբության կոմունիստական :
- 1939 թ. Մամուլի ազատությունը և հրեական հարցը:
- 1941 թ. Մասոնությունը ընդդեմ Ֆրանսիայի:
- 1942 թ. Իսրայել. Կայսրությունների կործանիչ, Վերատպվել է 2005 թ.
- 1942 թ. Կոմունիստական հանելուկը:
- 1943 թ. Գաղտնի ուժերը:
- 1943 թ. Գաղտնի ուժերը ժամանակակից աշխարհում:
- 1961 թ. Խորհրդային լրտեսներն աշխարհում, Վերատպվել է 2005 թ.
- 1965 թ. (բրոշյուր) Խորհրդի առջև ծառացած հրեական հարցը
- 1967 թ. Հուդայականությունը և Վատիկանը:
- 1968 թ. Մասոնությունը և Վատիկանը. Պաշար ճանաչման համար (Լոնդոն, թարգմանել է Թիմոթի Թինդալ-Ռոբերթսոնը ֆրանսերեն ձեռագրից): 1994 և 2000 թթ. 2000 թ.
- 1969 թ. Քրիստոնեություն և մասոնություն, Երկրորդ հրատարակություն 1975 թ.: Երրորդ հրատարակություն 2010 թ.
- 1970 թ. (էդիթ Դելամարեի հետ) Թշնամու ներթափանցումը եկեղեցի:
- 1972 թ. Անգլո-ամերիկյան քաղաքականությունը կառավարող գաղտնի հեղափոխական հիմնական աղբյուրի փաստաթուղթ: Նաև 1975, 1977.

- 1973 թ. Կոմունիզմի պատմություն 1917 թվականից մինչև Երկրորդ համաշխարհային պատերազմ:
- 2014 թ. Հրեաները և Վատիկանի Երկրորդ ժողովը:

Հարգելի ընթերցողների հետաքրքրությունը բավարարելու ակնկալիքով, հույս ունենք մեզ կիրառեկեն սույն աշխատության մասին իրենց մտորումների և կառուցողական առաջարկների մախն:

Էդիկ Բաղդասարյան

(Էդ. Գերմանիկ)

Ապրիլի 30, 2025թ.

Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոն

Տորոնտո, Կանադա

www.Edic-Baghdasarian.com

edbagh@gmail.com